

Early Journal Content on JSTOR, Free to Anyone in the World

This article is one of nearly 500,000 scholarly works digitized and made freely available to everyone in the world by JSTOR.

Known as the Early Journal Content, this set of works include research articles, news, letters, and other writings published in more than 200 of the oldest leading academic journals. The works date from the mid-seventeenth to the early twentieth centuries.

We encourage people to read and share the Early Journal Content openly and to tell others that this resource exists. People may post this content online or redistribute in any way for non-commercial purposes.

Read more about Early Journal Content at <http://about.jstor.org/participate-jstor/individuals/early-journal-content>.

JSTOR is a digital library of academic journals, books, and primary source objects. JSTOR helps people discover, use, and build upon a wide range of content through a powerful research and teaching platform, and preserves this content for future generations. JSTOR is part of ITHAKA, a not-for-profit organization that also includes Ithaka S+R and Portico. For more information about JSTOR, please contact support@jstor.org.

UNPUBLISHED SCHOLIA FROM THE VATICANUS (C) OF TERENCE

BY MINTON WARREN

THE Harvard Library has had in its possession since 1893 a series of photographs of thirty-two pages of the Vaticanus 3868 of Terence, containing the end of the Hecyra and all of the Phormio. The miniatures before the separate scenes of the Phormio were published in 1894 by Professors Greenough and Morgan in connection with the text and an English translation of the play. I made a collation of the original ms. in Rome in 1897, but I did not have time then to copy the Scholia. The selection of Scholia given below is accordingly based upon an examination of the photographs. I have not included the Scholia already published by Schlee in his *Scholia Terentiana*, Leipzig, 1893, pp. 127-140, under the title of *Commentarius antiquior*, but in some cases I have taken occasion to correct his statements so as to show more clearly what is actually found in C. Whether the Scholia here added are found also in the other mss. cited by Schlee, and whether they might also be attributed to Schlee's *Commentarius antiquior* I cannot state. For convenience of reference to Schlee and Donatus, I have cited the verses by Acts and Scenes. An asterisk after a verse-number indicates that Schlee gives something different, basing his reading doubtless upon other manuscripts. Where no difference is noted it may be assumed that the Scholia given by Schlee are found in the same form in C, except in those cases where he expressly attributes them to other manuscripts. The Scholia are often preceded by *s.* = *scilicet*, and *i.* or *.i.* = *idest*, sometimes by *pro*.

Page 76 gives the heading of the Phormio and the Didascalia at the bottom of the page. Above is the end of the Hecyra, including the whole of Act V, Scene IV, without the Scene Heading which was on the previous page. The brief description of the scene at the top of the page, differing slightly in text from that given by Schlee, is as follows:

Parmenonem alloquitur Pamphilus de his quae mandaverat ei Bacchis.

Hecyra, V, 4

1 Over *Parmeno* δ to indicate that it is a vocative of address. This δ is also found over *Pamphile* 15 and 22, *Parmeno* 35 and 39, and is frequent throughout the Phormio. Similarly in 16 in *o Bacchis, o mea Bacchis*, the Scholiast has put an accent over both *o*'s. In 4 *sodes* has over it δ . This is wanting over *sodes* in 1, but is found over *sodes* in *Phorm.* I, 2, 53, V, 1, 14, and V, 8, 28. It shows that the Scholiast regarded *sodes* as a vocative = *socie*. Compare Schlee, p. 158, *Commentarius antiquior* to *Ad.* IV, 5, 9, *sodes*] *socie*. ut quidam volunt, *sodes* comicum verbum est habens sensum blandientis. The correct explanation is given by Donatus, *And.* I, 1, 58. Nevertheless, Froehde, *K. Z.* XII, 158, attempts to connect *sodes* with *sodalis*.

2* no Schol. over *conicias*. 3 *visum est*] scil. mihi quod vera diceret. 4 *dum*] adhuc. 6 *factum*] scil. est. 12* *ab orco*] ab inferno. *in lucem*] no Schol. 17* *volupe*] ominosum (sic) et bono augurio. 18 *adeo*] certe. 25 *dic*] pro dicis. 26 *multito*] muta esto. *itidem*] similiter. 27 *par*] dignum. 29 *qui*] quomodo. *qui* is frequently thus explained in the Phorm. *dabo*] dicam. 31 *fidem habuisse*] credidisse. 33 *ex te*] per te. *quod feci boni*] quod nunciavi. 35 *quo pacto*] quacumque lege. 38 *Parmenonem*] i. me. *usus*] opus.

PHORMIO

Didascalía

modos fecit] modulavit, cf. *Didascalía* to *Eunuchus* (C G) as given by Umpfenbach. The Schol. given by Schlee is not found in C.

Argumentum

4* *unice*] singulariter. 6 *moritur*] ipsa mater. *sola*] scil. remanet. 8 *cum amaret*] filius Demiphonis. *parasiti*] Phormionis. 9 *pater*] eius Demipho scil. Antiphonis. *fremere**] fremebant, indignabantur. *minas*] no Schol. in C. 10 *parasito*] Phormioni. 12 *uxorem*] filiam patui.

Prologus

1* *vetus*] maledicus. 2 *studio*] componendi. 4 *antehac*] i. hactenus. 5* *tenui*] vili compositione. 7 *fugere*] fugientem. On margin

in front of the figure of the Prologus, Haec in quorundam fabulis continentur. 8 *orare*] persecutorem. 9 and 10 On the margin behind the figure of the Prologus, quomodo ipse in populo celebris non propter se sed propter suum recitorem extiterit. 10 *actoris*] recitatoris sui. 13* *laccessisset*] provocasset novum. 16 *in medio*] cf. Schlee. This Schol. is on the margin. C has *advituperentur* for *an v.* 18* *ad famem*] *ad otium carminis.* *ab studio*] no Schol. *reicere*] no Schol. 24 *animum attendite*] *animadvertite*, cf. Eugraphius and *And.* Prol. 8. 30 *adeste*] *pro adestote.* 32 *grex*] *multitudo populi.* *loco*] a. 34* *bonitas*] no Schol.

I, 1

In description of Scene C has *nunc*, Schlee *tunc*.

4 *id*] *pauillum.* *confeci*] *conflavi.* 7 *comparatum*] *collatum.* 10* *defrudans genium*] no Schol. 12 *partum*] *scil. sit.* 15 *initia bunt*] *initia pueri faciunt ubi consecrabunt illum diis.*

I, 2

1 *rufus*] .i. dicite quia ad illum ivi. Notice use of quia. *praesto*] no Schol. 4 *habeo gratiam*] no Schol. 6* *siquis quid*] .i. aliquid. 9* *sis*] iocose. 11 *verere*] ris. This correction of the 2d per. s. is frequent and shows that the form in *-re* had become obsolete, cf. Neue *Formenlehre*⁸ III, p. 201 ff. *quid*] .i. in verbis. 12* *dico*] .i. auscultabo. 14 *gnatum*] *scil. nosti?* 18* *pellexit*] *suasit, deiecit.* *modo*] *tantummodo.* 19 *erat res*] *ut tanta promitteret.* *supererat*] *super habundabat illi.* 22 *provinciam*] *providentiam.* 23 *usus*] *per usum,* cf. var. lect. E G. 25* *adversari*] *contradicere illis.* 26* *scapulas*] cf. Schlee. *flagellant C.* 29 *scisti*] *bene scisti rem tuam providere.* 33* *impurissimo*] no Schol. 34 *daretur*] *meretricibus.* *curarant*] *dimiserant.* 35* *oculos pascere*] *voluptatibus et ludis delectari illorum puerorum.* 37* *operam dabamus*] *consentiebamur.* 38* *exadvorsum*] no Schol. 39* *tonstrina*] *locus ipse.* 42 *mirarier*] *coepimus.* 51 *commorat*] *pro commoverat,* cf. D² and Donatus and Eugraphius. 53* *duc*] *pro ducede.* 54 *diceres*] *cam pulchram esse et admirareris.* 60* *satis scita*] *satis formosa est puella.* 61 *scin quam*] *scil. coepit amare,* cf. Donatus. *evadat*] .i. quo tendat res. 62 *recta*] *pro recte.* 63* *copiam*] no Schol. 65* *bonis prognatam*] *parentibus (later hand) progenitam.* 66* *lege*] *legē me (sic) cf. F var. lect.* 67 *nescire*] *pro*

nesciebat, cf. Donatus. The historical infinitive at this time had gone out of use, and the Scholiast in the Phormio frequently explains it by the imperfect, sometimes by the ellipsis of *coepi*, cf. Scholia on Argum. 8 and I, 2, 42. On the disappearance of the historical infinitive in late Latin see Wölfflin, *Archiv*, X, 186. 69 *non*] *nonne*. 75* *orbae*] *puellae*. 77* *scribam*] *eam*. *dicam*] *scil. etiam illud*. 81 *quod*] *quale*. 82* *refelles*] *contradices*. *scilicet*] *te legibus*. 83 *quid mea*] *quid a (sic) te amplius pertinet*. 85 *ventum*] *scil. ad iudicium*. 89 *viri*] *fortis*. *officium*] *scil. ut aequum animum habeat*. 90 *mihi**] *no Schol.* 92 *precor*] *scil. cum defuerit*. 93 *occidito*] *si volueris*. 94 *pedagogus*] *Phedria qui minabatur a te, and on the right margin, Pedagogus non solum qui minat sed etiam qui minatur sub custodia*. 96 *meram*] *puram*. 98* *quo adexpectatis*] *quo usque*, cf. P. 100* *ad portitores*] *ad custodes portus*. 102 *nemon*] *an nemo ex vobis alloquitur pueros*. *cape, da*] *scil. hoc argentum*.

I, 3

1 *redisse*] *scil. contigit*. 3* *incogitans*] *valde cogitans*. *par*] *ignum*. 7 *aegre*] *pati*. 8 *cura*] *timor et sollicitudo patris*. *angeret**] *no Schol.* 9 *consuetudinem*] *scil. habitandi cum illa*. 12 *certo*] *i. pro certo*, cf. E var. lect. *haec*] *amore plena*. 13 *ut*] *utinam*. 14 *depescisci*] *depasci, devastari*. *conicito*] *no Schol.* 18* *qui*] *no Schol.* *istaec*] *i. metu patris*. 19 *cum eo lenone*] *cum tali tam duro cuius amicam amo*. *quo cum*] *cum quo*. 20 *nostri*] *incepti*. 21 *videre*] *ris*, see above on I, 2, 11, *verere*. 22 *de integro*] *ex toto*. 24* *eius sit*] *no Schol.*

I, 4

1 *nullus es*] *i. nihil vales*. *celer*] *velox*. 2 *inparatum*] *ad excusandum*. *inpendent] *imminent*. In the line interpolated after v. 4, *pessum dabunt*] *praecipitabunt*. 6* *no Schol.* 7 *ad hanc rem*] *ad consilium reperiendum*. 10* *mihi*] *no Schol.* 12 *essem ultus**] *no Schol.* 13* *convasassem*] *rapuissem*. 17 *es*] *pro esto*. 18 *satis pro imperio*] *satis faciam imperio tuo*. 19 *cedo*] *dic*. *expedi**] *manifesta*. 23 *Phanium*] *o, above which is written nomen suae uxoris*. 24* *expectenda*] *no Schol.* 25* *advigilare*] *no Schol.* 26 *non sum apud me*] *prae timore*. *atqui**] *no Schol.* 28 *inmutarier*] *quin tristis sim*. 31* *quin*] *imo*. *abeo*] *eo ad senem*. 32* *adsimulabo*] *laetum me sic*.

34 *verbum*] scil. serva. 36 *coactum*] i. dices te coactum lege ut illam acciperes. 38 *adesse*] in praesentia illius. *quid agis**) no Schol. 45 *aufer*] metum. *oportet*] agere pro fratre. 46 *meministin*] reducit ei ad memoriam quod olim cum patre egerat. *oratio*] locutio cum patre. 50 *callidior*] scil. ratione.

II, 1

1 *iniussu meo*] sine iussione mea. For *iniussu* no late examples are given in the dictionaries. *Iussio* is post-classical and is found in glosses and inscriptions, see Olcott, *Studies in the Word-formation of the Latin Inscriptions*, p. 18. 2 *meum imperium*] meam potestatem, scil. timuit. 2 *mitto*] om (mitto). *simultatem*] iram, with D E. 5* *GET*] secum. *cura*] ironicos. 7 *scientem*] on the margin i. intelligibiles annos habentem et scientem quod sine imperio patris non debuerat illam ducere. *tacitum*] i. non respondentem. 10* *inritatus*] no Schol. 12* This verse is added in C at bottom of page and *acrumnam* has no gloss. 13* *cogites*] no Schol. 15 *communia*] omnibus hominibus, cf. Donatus. 25 *advenire*] scil. gaudeo, cf. Donatus. 26 *ex sententia*] ex voto. 29 *GET*] secum. *o artificem*] laudat illum. 30 *non suscenseam*] non praeiudicem. *gestio**) no Schol. 36* *in noxia*] no Schol. 37 *est*] scil. absens, cf. A var. lect. *tradunt operas mutuas*] adiutoria mutua sibi impendunt in malum (so Schlee), for adiutorium compare *Archiv*, X, 422 and Leeper, *Am. Jour. Phil.* XX, 171. 38 *GET*] secum. *facta*] astutias. *depinxit*] expressit. 41 *ex qua re*] propter quam culpam. *rei*] i. substantiae tuae. *temperans*] praeparans. 46 and 47* neither *diviti* nor *pauperi* has Schol. 48 *GET*] secum. 51* *functus*] no Schol. 55 *hunc*] scil. iuvenem talia dicentem. 62* *orare*] loqui. 68 *inopem*] mulierem. 69 *ratio*] scil. defuit nobis. 72* *crederet*] no Schol. 76 *istum volo*] qui hoc suasit filio. 78 *faxo*] faciam. 80 *Pamphilam*] suam ibit. 81 *salutatam*] ibo.

II, 2

The description of Scene given by Schlee ends with *loqui* in C.

1* *admodum*] no Schol. 3* *ad te*] i. ad me. *Phormio*] ad me. 4 *hoc*] periculum. *exedendum**) no Schol. 5* *si rogabit*] interrogabit nos quid erit. 9* *derivem*] no Schol. 11* *in nervum*] in stuporem. 12 *visa*] i. videnda. *via*] eamus ergo ad illum. 13* *deverberasse*]

mea caliditate. 17 *qui nihil*] .i. ego qui pauper sum non incurram. 18 *illis fructus*] quibus tenditur rete. *opera**] labor. *luditur*] quia non comeduntur. *aliis*] diversis hominibus. 19* *abripī*] abstrahi, abradi in margin C. 20* *damnatum*] ad. 22 *beneficium*] victum, cf. Donatus. *reddere*] scil. mihi vel alicui nocenti. 23 *satis pro merito*] secundum quod dignum est. 25 *asymbolium*^d] ad convivium. 26* *ille*] dives quilibet. 27* *ringitur*] animo constringitur. 29* *quid istuc?*] no Schol. 31* *praesentem*] no Schol. 33 *postilla*] no Schol.

II, 3

4* *iam ego*] no Schol. *agitato*] no Schol. *pro deum**] exclamatio. 6* no Schol. 10 *quia egens*] fecte loquebatur. 13 *accusatum*] ad causandum. 20 *quem*] qualem. *virum*] scil. dico. 21* *videas te*, etc.] Scienter loquitur ita ut dominus suus audiret. C also has *scienter* with D G M. 25 *pergin*] perseveras. 26 *carcere*] scil. dignus es. 27* *bonorum*] convitium in Phormionem. *contortor*] conturbator. 28* no Schol. 33 *istum*] de quo audio. 35 *proinde*] ita, cf. Donatus. 39 PHO *perii*] secum. 40 *olim*] ad me. dum in via essemus. *subice*] insinua. 41 *temptatum*] ad temptandum venis. 42* *Stilpho*] no Schol. *quid mea*] quid ad me pertinet Stilpho. 45 *horum*] verborum. 46 *talentum*] pro talentorum. *rem**] no Schol. *decem*] scil. nesses illum et memoriam eius. 47 *primus*] de prima progenie. 50 *itidem*] similiter. *face*] dic. 52 *expediri*] perfeci. 54* no Schol. 59 *hic*] in hac civitate. 61 *quam te audiam*] qui hortaris ad magistratus ire. 62 *ut*] quasi. 64 *suavis*] ironicos. 65 *quod ius*] quod lex publica postcit id est iustum iudicium. 66 *ubi*] postquam. 67* *amittere*] no Schol. 71 *quidem*] lex praecipit. 75 *damnatus*] si aliquis est damnatus. 78* *aut*] certe. 81 PHO] secum Getae dixit. 90 *abducere*] a domo mea. 91 *secus*] aliter. 92 *grandem*] colaphum. 93 *me*] scil. reperietis.

II, 4

1 *adfcit*] excrutiat (later hand). 5 *vise*] vide. 6 *eo*] pergo. *videtis*] o iudices. 9 *in rem tuam*] in tuam utilitatem. 12 *impetrabis*] apud iudices. 19 not as given by Schlee, *negant*] scil. famuli. 20 *reddisse*] scil. Antiphonem. *frater*] scil. meus Chremes. 22 *quo ad*] quousque. 23 GET] secum.

III, 1

2 *abisse*] scil. debueras. 3 *animadversuros*] prosecuturos. 4 *us*] cumque. *consuleres*] provideres. 7* *incusamus*] no Schol. 8 *defecimus*] scil. quam si adesses ego et Phormio. 10* *subolet*] aliquid dolet mecum factum, cf. D E G var. lect. 11 *eniti*] laborare. *fecit novi*] quod alii non fecissent. 12 *strenuum*] fortem. *hominem*] se ipsum. 14 *eheu*] no Schol. 16 *dum*] quousque. *quid*] scil. expectat. 20* *palaestra*] i. contentione quam habuit cum p?? (several letters illegible).

III, 2

In the description C omits *triduum* — *argento*.

4 *maneas*] expectes. 5* no Schol. 6* *suat capiti*] insuat, idest ne aliquis fallaciam machinet. 7* *hariolare*] -ris. *sin*] an si. 10 *experire*] probare. 11 *tu amicus* (*tu* after *amicus* added by C?)] scil. loco fratris eris. 14* *incogitantem*] valde cogitantem. 16 *miseritum*] scil. a me Phaedriae. *veris*] verbis Dorionis. *uterque*] Antipho et Phaedria dum sibi condolent. 17* no Schol. 20 *usus*] opus, cf. Donatus. 22 *a me amittam*] scil. a me uxorem. 24 *confecit*] peccavit ex hoc. 25* *quid*] no Schol. 26 *emptam suo*] iterum vendere. Schol. given by Schlee not in C. 27 *illo*] cui vendidit. 29 *ne opertus sies*] ne expectes. 30* *obtunde*] ebeta. *exoret*] ut te. 32 *verba*] no Schol. 33 *distrahi*] separari. *poterin*] an poteris. 34 *neque ego*] scil. curo de hoc. *tu*] curare debes. *duint*] dent. 35 *adversum*] no Schol. 37 *melioribus*] potentioribus ut illam ament. 38* *commemini*] no Schol. 41* *stercilinum*] convitium in Dorium (sic) antique pro sterquilinum. 42* *sic sum*] talis sum. 45 *ac*] quam. 46 *ut ut*] utcumque. 48* *potior*] apud me.

III, 3

Description omitted by C.

3 *promissum*] mihi argentum quod possem dare. 5 *experiamur*] i. ut non probemus. 8 *sapienti*] alicui. 10 *non triumpho*] no Schol. 11 *ni*] i. nisi. 12* *Antipho*] no Schol. 13 *suscenset*] reprehendet (sic). 14* *ne instigemus*] no Schol. 17 *contemplamini*] respectum solatii praebete. *facturus*] si duxerit. *cedo*] dic. 18 *quoquo*] ad quaslibet. 19* *pedetemptim*] convertit se ad Getam. 20 *opis*] auxilii.

si quidquid] scil. possum, faciam. 21 *faxit*] faciat Phaedria. 22 *salvus*] no Schol. *metuo*] a sene. 26* *lepidum*] iucundissimum. *aufer te*] recede. 28* *audacissime*] ó Geta. 32 *aeque*] ut istud. 33 *qua via*] qua ratione.

IV, 1

3 *esse*] apud Athenas morari. 4 *non manebat*] non expectabat. 6 *ad me*] huc Athenas. 7 *commorabare*] -ris. 8 *unde*] processit ille morbus. *qui?*] scil. fuit morbus. 12 CHR] deest audiui. *me*, etc.] i. facit ut dubius sim consilii. 13 *hanc*] quam abeo de alia uxore. 15 *aeque*] sicut. 16 *sciebam*] scil. ideo dixi tibi. *ille*] quilibet. *ad finem*] propinquum. *volet*] in accipiendo filiam. 18* *spreverit*] denudando meum facinus. *scito*] scientia. 23* *defetiscar*] deficiam. 24 *effecero*] donec filio meo illam tradam.

IV, 2

3 *fieret*] diceret. 10* *ulterior*] posterior qui post illum graditur. 12 *pro uno*] scil. sene. 13 *duplici spe utier*] scil. spem habere ambos senes decipi a me. 14 *petam*] scil. argentum a Demiphone. 15 *hospitem*] Chremetem modo advenientem.

IV, 3

4 *Chremes*] scil. salve. 6 *advenienti*] noviter. Only a few instances of *noviter* are given in the Dictionaries. 7 CHR.] convertit se ad Demiphonem. 9 *commodum*] pro incommodum. 12 *remedium*] invenies. 13 *istam*] scil. phidicinam habeat in providentia. 16 *inter vos*] inter dominum meum et te. 20 *ut praecipitem*, etc.] ut a se illam reicerent. 21 ANT] secum. 24 *ea*] tam magna. 25 *pone*] scil. de (= deponere). *esse*] scil. opinionem. *victum*] scil. ab aliquo. 28 *soli sumus*] ego et tu Phormio. *eo*] pergo. 30* *facessat*] removeat. 31 ANT] secum. *sunt propitii**) scil. qui talia loquitur. 36 ANT] secum. 38 *quantum*] scil. tantum poscit. 39* *talentum magnum*] scil. postularet. *pudet*] scil. aliquem. 42 *petat*] scil. a parentibus quod mihi vult dare tantum ut educam. 49* *opus erat*] scil. alia divitiis abundans. Below *opus erat* and above *debeo etiam*, etc., 51] i. si necesse erat mihi talem ducere quae mihi causa dotis afferret unde debitam meam (sic) persolverem, cf. Schlee. 56 *debet*] scil. dabunt ei

animam hominis. 57 *sunt*] oppositae fenori. 59 *ne clama*] ne recuses. 60 *tum*] adverbium est ordinis. *pluscula*] maiuscula. 61 *sumptu*] expensa. 63 *proinde*] ita ut scripsisti xxx. 64* no Schol. 66 *illam*] filiam meam quam spero advenisse. 68 *mea causa*] propter meam filiam. *amittere*] i. minas persolvere. 69 *quantum*] verba Phormionis. 72* *illis repudium*] qui ei aliam promittunt. 75 *Lemni*] apud Lemnum. 76 *sumam*] accipiam ab uxore.

IV, 4

Description of Scene omitted in C.

1* *emunxi*] ypallage, id est emunxi argentum a senibus. 2 *iussus sum*] scil. a te quantum defero. 3 *verbero*] pro verberabo te. 4 *opera tua*] quae egisti modo cum patre meo. 5* *ad restim*] i. ad impedimentum meum. 7* *exemplis*] no Schol. *em*] no Schol. *velis*] ó quicumque es. 8 *recte*] yronice. 9 *utibile*] pro utile. *hoc ulcus*] hanc rationem. 10 *iniecta*] inmissa a te. 11 *extrudi*] separari a me. 15* *in nervum*] in stuporem. 16 *quin male*, etc.] Hoc dicebat propter Antiphonem qui diversa oppinabatur et eligere posse argumentabatur. 17* *excerpis*] vitas contemnis. 21 *paululum*] argenti Dorio lenoni. 22 *dubunt*] in opus nuptiale. 24 *quor*] multae. *postilla*,* etc.] hoc dicet senibus, cogitasse tum posteaquam consensi ducere hanc. On the margin, Istis senibus haec verba superius dicta reddet Phormio, ut deludat tempus. 26 *decidit*, etc.] haec sunt quae mihi malum omen minantur. 27 *cecinit* and *interdixit*] no Schol. 28 *novi*] novelli. For novellus taking the place of novus in vulgar Latin, see *Archiv*, I, 11 and III, 27. 30 *vide*] respice, cf. Donatus.

IV, 5

1* *duit*] det, id est ne verbis suis me decipiat quod est verba dare. 2* *temere*] no Schol. 3* *ut cautus*] admirantis, id est, quantum. 4 *admaturo*] accelera, cf. Eugraphius. *libido*] voluptas accipiendi Phanium (sic) adhuc manet in Phormione. 5 *forsitan*, etc.] i. non accipiet Phanium. 7* *hanc*] puellam Antiphonis atque persuadeat ut mulier ne exorrescat Phormionem. 8 *ne suscenseat*] ne praeiudicet. 10 *egressos*] transgressos. 11 *magni*] i. multum pertinet ad me. 12* *non sat*] no Schol. *si non*, etc.] i. si non hoc ipsum cunctis prae-dices. 15 *rogabo*] Nausistratam ut conveniet illam. *cogito*] ignoro.

V, 1

5 *nam quae*] no Schol. *a fratre*] hoc est a domo fratris mei, cf. Donatus. 6 *ut facerem*] ut traderem nuptu. *infirmas*] non est stables. 9 *quid agam*] interruptio. 10 *adeon*] an adeo illam. 14 *a foribus*] domus fratris. *istorsum*] in istam partem. *sodes] o, cf. note on Hec. V, 4, 1. 16 *est*] scil. ratio quare ita me vocabam. *metuis fores*] qui dixerat, auferte a foribus domus. 18 *eo*] ideo. *perperam*]* leviter. *dixi*] appellavi. 19* *effutiretis*] diffamaretis. *aliqua*] aliquando. 29* *conposito*] figmento. *habere posset*, etc.] ut non dotaret eam sicut alienigenam. 30* *temere*] no Schol. 31* *offendi*] repperi. 32 *quicum*] cum quo. *collocatam*] coniunctam. 37 *homines*] te adiuro.

V, 2

Description of Scene omitted in C.

1* *nostrapie*] ex nostra ipsa. *expediat*] conveniat. 3 *ita*] scil. verum est. *fugias*] ne. *ne praeter casam*]* ne excedes mentem tuam. 4 *iniuriam*] scil. qui nobis nolentibus filio meo dedit uxorem. *ultra] no Schol. 6 *qui recta*] qui rectitudinem convertunt in pravitatem ut remunerentur. 7* *gesserimus*] no Schol. 8 *modo ut*] scil. hoc sufficiet (later hand). 13 *GET*] secum. 14 *provisum*] providendum est. *in praesentia*] in praesenti, in evidente. 15* *in eodem luto*] in eadem dubitatione. *vorsuram solves*] eversionem istius consilii solves sive sustinebis. 16 *in diem*] per dies. *abiit*] crescit.

V, 3

1 *ut placetur*] ut placatos nos reddat. 3 *pariter*] similiter. *opera*] scil. studio tuo. *ac*] sicut. *re*] i. ipsa re. 4 *pol minus*] note on margin, i. minus tibi possum servire propter culpam viri mei. 5 *parta*] parata. 8 *multo*] scil. hoc sumebat. *talenta*] reportabat. 11 *defetiget*] superet. 14* *ei*] no Schol. *paene*] prope me. *plus quam*] plus quam vellem. 16 *transegi*] peregi. *abduci*] abstrahi Antiphone. *qui*] quare. 17 *quid istuc*] quid ad nos pertinet. *magni*] i. multum ad nos pertinet. 19* *redi*] no Schol. 20 *in cognatam*] tuam Phaniam eiciendo. 23 *narres*] scil. non intellegam. *pergis*] perseveras. 25 *fidem*] testor. 30 *Nausistrata*] ad domum tuam. 33 *operuit*] clausit post se Nausistrata.

V, 4

1 ANT] secum. *ut ut*] utcumque. *obtigisse*]* no Schol. 2* *scitum*] salubre. *animo*] scil. tuo. 4 *expedivis*] no. Schol. 6 *si hoc celetur*] scil. quod Phanium habere desidero. 7 *ostenta*] no Schol.

V, 5

4* *sumam*] in meum otium capiam. 5* *sed Phormio*] ad superiora pertinet. 6 *absumere*] i. cor. 9 *potaturus*] convivaturus.

V, 6

1 *Fors Fortuna*] felix eventus. *commoditatibus*]* no Schol. 4* *onero*] no Schol. 13 *quantum*] quantum pertinet ad illos, qui vivunt. 14 *diligere*] -ris. 15 *qui*] quo modo. 16* *delibutum*] no Schol. *enicas*] crucias me. 19 *rectu*] recte. *domum*] scil. ad. 22 *Mida*] no Schol. 23 *pone*] retro. 27 *gradu*] egressu. 28 *animam*] anhelitum. 31 *arbitrare*] -ris. *mirificissimum*] scil. gaudium. 34 *utin*] an uti.

V, 7

3* *curam adimere*] qua dabo ei has triginta minas. 6 *qui*] quo modo. 7* *gestus*] no Schol. 9 *inde*] de illo angiportus (sic). 10 *ad-simularam ire*] quasi ad mercatum issem unde revertar.

V, 8

1 DEM] secum. 2 *quando*] quia. 6 *ut quod*] scil. cogitavi dicam illi. 8 *veremini*] timetis. 12 *liberalis*] honesta. 14 *uxorem*] scil. mihi date Phanium quam habet Antipho. 15* *post habui*] praeposui (sic). *par*] dignum. 20 *viduam*] priore viro privatam. *ferme*]* i. prope. 23 *illam*] qua propter illam dimisi. 25* *tum autem*] no Schol. 26 *inque*] loquere. 29* *rescribi*] reddi. 30 *quodne*] scil. argentum nonne. *perscripsi*] i. reddidi. 35* *repudium*] no Schol. *alteri*] mulieri. 36 *remiserim*] no Schol. 37 *magnificentia*] qua nos magnificas. 39* *adeo*] no Schol. *inritor*] deludor. 40* *periculum*] probationem. 42 *cedo*] redde. 44* *si pergitis*] si perseveratis in duritia. 45 *indotatis*] dotem meam aufertis. 46 *patrocinari*] no Schol. 47 *soleo*] on margin, scil. patrocinari non solum indotatis sed et dotatis. 52 *o tun*] an tu. *ut*] quemadmodum. 53 *missum*] liberum ab

argento. 55 *malum*] exclamatio. 57 *nolo, volo*] sic dicitis mihi. 58 *ratum*] firmum. 61* *PHO.*] secum. *scrupulum*] istis. 62 *hicine*] scil. est. 65 *elatum*] denudatum. 69 *inpuratum*] mendacem. 71* *adfectant*] no Schol. 72 *ut*] pro ne. *es*] pro esto. 73 *hoc*] scil. de. *fretus*] scil. sis securus. 74 *e medio*] * scil. hominum. *excessit*] Schol. on margin, In hoc facilius placabitur tibi tua uxor, quia illa alia, unde hanc filiam habes, e medio excessit nec habebit te in suspicionem. 76* *instigasti*] dum coepisti repetere talentum. 81 *incensam*] iratam. 82 *si extillaveris*] si fleveris (later hand). 83 *malum*] exclamatio. 84 *audacia*] quis audivit. 85 *deportarier*] deportabitur. 86 *in solas terras*] non solum inhabitabiles sed in desertas. 88 *in ius huc*] ad ius. 91 *lege agito*] .i. dic iniuriam. 93 *os opprime*] scil. illius. 96 *vel*] .i. etiam.

V, 9

3 *hicine*] hoc vis. 5* *friget*] scil. timore. 14 *tibi quidem*] scil. non est opus. 16 *duint*] dent. 21 *qui*] quo modo. *ad uxores*] cum de uxore coepi sermocinari. *tum*] quomodo. 22 *cum hoc ipso*] cum meo marito. 23* *itiones crebrae*] itinera chrebra (sic). 24 *Lemni*] apud Lemnum. 26 *verba fiunt*] .i. non te audiet. 27 *neglegentia*] .i. ut te neglegeret (later hand). 29 *post illam*] postea. 30* *in re hac*, etc.] unde suspicio tibi poterat esse. *scrupulus*] .i. iniuria. 31 *ut*] quemadmodum. 32 *defungier*] cessare. 34 *si*] si quidem. 35 *aetas*] senilis. 36 *non fore*] istum amplius peccaturum. 38 *sic dabo*] talia dicendo de illo. 39 *atque*] sicut. *infortunio*] no Schol. 40 *satis est mihi*] de illo sumpsisse. 41 *usque*] semper. 42 *meo merito*] scil. aliam uxorem mihi superinductam esse. 43 *qualis*] quam fidelis. *omnia*] honesta. 44 *minime*] .i. nequissime omnium. 52 *tu*] iam senex. 58 *Phormio*] vocor. 60 *ecastor*] per deum Castorem. 66 *faxo*] faciam.